

УДК 781.7 (477.53) + 784.4 (477.53)

Тетяна Зачикевич, Ірина Клименко (Київ)

ВЕСІЛЬНІ ПІСНІ ПОЛТАВЩИНИ: РИТМОТИПОЛОГІЯ І ГЕОГРАФІЯ

Проблемна науково-дослідна лабораторія
по вивченню народної музичної творчості (ЛЕК) НМАУ ім. П. Чайковського
Тел.: +48 694 180 640, e-mail: tetiana.sopilka@gmail.com; 050 440 67 53, e-mail:
klymenko_iryana@ukr.net

Протягом 1990–2000 років співробітники Лабораторії етномузикології (Київ, НМАУ) проводили систематичні дослідження традиційної музичної культури Полтавщини. Більшу частину експедицій останніх років та системне опрацювання полтавського фонду здійснивала Т. Зачикевич (Сопілка), представляючи полтавські матеріали у звукових публікаціях та наукових статтях. Ця публікація виконана в руслі циклу мелогографічних досліджень української території, запроваджених І. Клименко – з використанням відповідних способів згромадження й опису даних та аналітичних підходів. У статті вперше представлено ритмокомпозиційну типологію весільних наспівів Полтавщини й подано максимально повні відомості про географію адаптованих місцевою традицією весільних ритмотипів у вигляді п'яти документальних карт.

Ключові слова: весільні наспіви, ритмотипологія, мелогографія, Полтавщина

Картосхеми див. в Атласі на стор. К12–К13
Аудіоілюстрації див. на DVD-СМ4_32_VSL-Poltava-Zaczyk

Перша спроба систематизації, типологічного опису та картографування весільних пісень Полтавщини була здійснена в дипломній роботі Т. Сопілки (Зачикевич) [16] на базі архівних фондів Лабораторії етномузикології НМАУ (ЛЕК)¹. Окрема стаття була присвячена весільним композиціям-тирадам з вільно-силабічною будовою вірша, вихідною моделлю якого є 6-складник [17] – розглядалися паралельні версії моделі, реалізовані за двійковим (дольним) та трійковим (ямбічним) принципом групування силабохрон. Нові матеріали 1996–2010 років дають можливість, з одного боку, внести доповнення та уточнення до типологічного опису, а з іншого, використовуючи сучасні методи документального картографування, окреслити географію кожного з весільних типів.

Джерельну базу цього дослідження складають насамперед еспедиційні фонозаписи з фондів ЛЕК та приватних архівів Т. Зачикевич, М. Скаженик, О. Шевчук, О. Буга, Н. Сербіної, І. Фетисова, С. Карпенко, В. Тарасюка. Взято до уваги також друковані джерела [1; 2; 7; 11; 12; 15; 20] та аудіовидання. Всього зосереджено матеріали зі 157 сіл у 22-х північних, західних та центральних районах Полтавщини. Брак матеріалів зі східних районів, а також слабкий стан збереження весільної традиції у південних районах області², на жаль, залишають на типологічній весільній мапі Полтавщини білі плями. Щільність збору та наявність певних ритмокомпозиційних типів в межах кожного села представляє **таблиця 1**. Наявні дані дозволяють окреслити музичну типологію і географію полтавських весільних наспівів – див. **карти К12–К13**. Особливістю збирацької роботи в терені була організація походів-сплавів на байдарках місцевими річками Ворскла, Сула, Псел з відвідуванням прибереж-

них сіл та недалеко відлеглих від річок – це пояснює згущення мережі обстеження біля русел.

Зважаючи на кількість та стилістичну різноманітність матеріалу, на цьому етапі дослідження зосередимо увагу лише на ритмокомпозиційній типології місцевого весілля. У межах практично кожного з побутуючих в регіоні ритмічних типів спостерігаємо їх модифікації – значну кількість морфологічних та фонетичних варіантів, що постали внаслідок різноманітних способів виконавських реалізацій ритмоструктурних моделей. У **таблиці 2** представлено основні весільні типи – тирадні і строфічні композиції – разом з видами ускладнення модельних структур³.

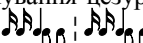
Композиції «Т6» і «Т7» – паралельні форми весільних тирад з вільно-силабічною будовою вірша, вихідною моделлю якого є 6-тискладник у спондеїчному та ямбічному різновидах. У 6-тидольниках перші чотири силабохрони піддаються довільному силаборитмічному дробленню. Умовний код «Т7» передбачає чергування ямбічних 6-ти й 7-мискладників. У разі використання 7-мискладового віршового варіанту розщеплюється виключно друга силабохрона моделі. У західно-полтавській традиції спостерігаємо не лише дроблення довгої силабохрони – закономірне для весільних ямбічних формул $\text{♪♪} \rightarrow \text{♪♪♪}$, але й орнаментальну стадію вторинного розщеплення (наддроблення) коротких 1-ї та 3-ї силабохрон модельного 6-складника за схемою $\text{♪♪♪} \rightarrow \text{♪♪♪♪♪}$.

Специфічності місцевої ритмічної орнаменталі надає той факт, що далеко не завжди складокількісне розширення спричиняється лише «вставкою в текст логічно непотрібних, або взагалі зайвих словечок» [6, т. 1, с. 67].

¹ Експедиції ЛЕК 1986, 1989–1995 років.

² За матеріалами еспедиції ЛЕК-98-07.

³ У цій роботі спираємось на систематику весільних мелодій і правила кодування, запропоновані І. Клименко [9, с. 160].

У деяких модифікованих віршових структурах усі силабохрони є семантично цілком повноцінними, тому змоделювати «чисту» силабічну формулу досить важко. Нерідко в ампліфікованих віршових варіантах з'являється додаткова внутрішня сегментація – (2–4)+(4–6). Новоутворена віршова форма не є стабільною, проте постійним є місцезоташування цезури після другої складоноти ритмомоделі – (див. нот. 2, 3, аудіо А-1).

Інтенсифікацію розщеплення в полтавських весільних наспівах «Т7» можна вважати характерною ознакою саме місцевої традиції. Зона поширення ампліфікованих варіантів ритмоструктури «Т7» досить чітко окреслена – вона обіймає північно-західні райони Полтавщини: Пирятинський, Лубенський, Оржицький, Семінівський, та західну частину Миргородського р-ну.

Кількість неповторних поетичних рядків композицій тирад «Т6» і «Т7» коливається від 4 до 12, кількість мелорядків – теж від 4 до 12. Найбільш поширена структура тиради складається з послідовності *зачину* А (він відрізняється від основного рядка подовженням двох останніх модельних складонот 6-складника), *основного мелорядка* В, його повторення (точного або у вигляді варіанту В¹) та *каденційної побудови* ГД. Механізми композиційного утворення тиради показано в таблиці 4а на с. 109.

Композиційні різновиди тирад утворюються у різні способи. Це може бути:

- *випущення зачину* А;
- *розширення* всередині композиції, що спричиняється багаторазовим повтором основного мелорядка В (з можливими мелодичними варіантами В¹, В², В³...) або із залученням нового музичного матеріалу Е. Ритмічною основою мелорядка Е окрім нормативного 6-складника може бути також подвійний 4-складник – монохронний у тираді «Т6» (нот. 1) або ямбізований у формі «Т7» (нот. 2);
- *доповнення* – як додаткова побудова після кадансування, що утворюється з одно- або багаторазового повтору пари заключних мелорядків ГД. (нот. 3). Композиції з доповненням демонструють різноманітні варіанти організації поетичного тексту: репризний повтор двох останніх віршових рядків, ланцюговий зв'язок, аддитивний зв'язок, аддитивний зв'язок з редукцією поетичного тексту в основній частині композиційної форми.

Названі способи, вільно комбінуючись в конкретних виконавських версіях, можуть утворювати різноманітні варіанти музичної композиції: з зачином, без зачину, з розширенням, з доповненням, з розширенням та доповненням. Зауважимо, що той самий поетичний сюжет в залежності від традицій місцевості може бути реалізований в різних варіантах *мелокомпозицій* (докладніше див. [3]).

Цікаву композиційну структуру презентує варіант з с. Веселий Поділ Семенівського р-ну: тирадна форма тут ніби трансформується у строфічну (6+6)² – текст розспівається як двічі повторена проста тирада. Багатий весільний матеріал з цього села демонструє також інші способи «нівеляції» тирадної форми. Зауважимо, що за статистикою більшість весільних тирад тут мають найдовші серед подібних текстові варіанти, що

вже само по собі приховує вихідну композиційну структуру. Наведемо для прикладу один із сюжетів:

*По той бічок ставу
Кличе навич паву.
Сидить-сидить на дунаєчку,
Вибиває в балалаєчку.*

*Вибиває в балалаєчку,
Викликає собі павочку:*

*- Вийди-вийди, моя павочко,
Хоч до мене на гуляннячко.*

*Хоч до мене на гуляннячко,
Дам я тобі винне яблучко.*

*– А за цеє винне яблучко
Потеряла все гуляннячко.*

*Потеряла все гуляннячко
Ще й дівоче убираннячко.*

Наведений розлогий текст формально укладається в тирадну композицію з доповненнями. Але в реальному звучанні численна кількість доповнень, які розпочинаються щоразу із сольного заспіву, в умовах повільного темпу наближують вихідну тирадну форму до строфічної композиції: «Т6» → 45².

Різновиди музичної композиції тирад, маючи кожен власну географію, можуть бути маркерами локальних традицій. Для західної Полтавщини – басейнів Сули та Хоролу – улюбленим засобом розбудовування форми є доповнення – саме на цих теренах знаходимо зразки з найбільшою кількістю доповнень. Весільним наспівам східної Полтавщини – басейнів Псла і Ворскли – більш притаманні «класичні» композиції, серед яких можуть зустрітись варіанти з розширенням; доповнення ж або взагалі відсутні, або зустрічаються рідко і обмежуються одним проведенням.

Незалежно від способів розробки двомірна і тримірна версії тирад «Т6» і «Т7» сформували свої власні ареали поширення. На західних теренах – за течією Сули – побутує переважно тип «Т7». У селах Ловицького району записаний виключно тип «Т6». У селах Чорнухинського, Гребінківського, Миргородського р-нів (за течією р. Хорол), а також в с. Шеки Лубенського р-ну зустрічаються обидва типи. Для центральної і східної Полтавщини – за течіями Псла і Ворскли – більш характерним є тип «Т6». У зонах, де побутують обидва типи (див. **карту К12а**), спостерігається їхня інтонаційна подібність, яка в окремих випадках може спричинити вільні комбінації обох ритмоструктур в межах однієї композиції, утворюючи *контаміновані* різновиди (див. таблицю 2).

Типи «Т53» і «Т53» – спондеїчний та ямбічний різновиди весільних композицій-тирад з вільно-силабічною будовою вірша, вихідною моделлю якого є 8-ми-складник 5+3, де початкові 2–3 силабохрони силабогруп піддаються довільному силаборитмічному дробленню. Ямбізація ритмотипу спостерігається в Гадяцькому та Миргородському районах за течією р. Хорол (див. **карту К12б**). Окрім нормативного виду, тип «Т53» зустрічається ще й у рубатних різновидах (аудіо А-2), а також у варіантах із темповими контрастами, що вини-

26. «Многая лета». Традиційна музика українського весілля. Автентичне виконання / Польові записи, укладання й анотація Тетяни Сопілки. Вид.: Київ, JRC, 2005.
27. Голоси минулого. Живі перекази Полтавщини. Автентичне виконання. Серія «Музична спадщина України» / Польові записи, укладання й анотація Тетяни Сопілки. Вид.: Київ, СПД Мельничук В.В., 2006.
28. Весілля / Проект «Моя Україна. Берви» Українська традиційна музика / Ч. 1, 2. Вид.: Київ, Арт Велес, 2009.

Татьяна Зачи́кевич, Ирина Клименко (Київ)

СВАДЕБНЫЕ ПЕСНИ ПОЛТАВЩИНЫ: РИТМОТИПОЛОГИЯ И ГЕОГРАФИЯ

В течение 1990-2000 годов сотрудники Лаборатории этномузыкологии (Київ, НМАУ) проводили систематические исследования традиционной музыкальной культуры Полтавщины. Большую часть экспедиций последних лет и системную обработку полтавского фонда осуществляла Т. Зачи́кевич (Сопилка), представляя полтавские материалы в звуковых публикациях и научных статьях. Эта публикация выполнена в рамках цикла мелогографических исследований украинской территории, введенных И. Клименко – с использованием соответствующих способов группирования и описания данных и аналитических подходов. В статье впервые выстроена ритмокомпозиционная типология свадебных напевов Полтавщины и представлены максимально полные сведения о географии свадебных ритмотипов, искусно адаптированных местной традицией (в виде пяти документальных карт).

Ключевые слова: свадебные напевы, ритмотипология, мелогография, Полтавщина.

Tetyana Zachykevich, Iryna Klymenko (Kyiv)

WEDDING SONGS OF POLTAVA REGION: RHYTHMOTYOLOGY AND GEOGRAPHY

During 1990-s - 2000-s the employees of the Ethnomusicology Laboratory (Kyiv, NMAU) were conducting regular investigations of the Poltava region traditional music culture. The most part of the recent years expeditions and the systemic processing of Poltava fund were accomplished by T. Zachykevych (Sopilka), presenting the Poltava materials in acoustic publications and scientific articles. The current publication is performed within the cycle of melogeographic investigations of the Ukrainian territory, introduced by I. Klymenko, with the use of proper methods of data grouping and description, and analytical approaches. For the first time the rhythm composing typology of the wedding tunes of Poltava region is presented in the article, as well as the most complete information about the geography of the wedding rhythmotypes, adapted by local tradition, in the form of five documentary maps.

Key words: wedding tunes, rhythmotypology, melogeography, Poltava region.

Таблиця 1. Поширення весільних типів в обстежених населених пунктах Полтавської області

Адміністративні коди за довідником 1987 р. відповідають цифрам у картах К12-К13а

Заливкою відзначені обстежені села, де весільних пісень не зафіксовано

- П передладканка К+ тип 6³ з редукцією 1-го мелорядка
- ++ тирада з зачином Я+ тип 53²;
- + кНТМ контамінований тип, що поєднує спонде- 53 тирада зі збільшенням мори в 3-складнику
- ічний і ямбічний варіанти *) – інформація з друкованих джерел або CD

Код села	СЕЛО	РИТМІЧНІ ТИПИ													
		ТИРАДНІ					СТРОФІЧНІ								
		T6	T7	T53	T53	«Бол-ван»	T4	6 ³	53 ²	53 ² (я)	557 ²	5577	557	44p4: 44p4	55 ²
7	Великобагачанський р-н														
8	Велика Багачка	++													
13	Буряківщина														
14	Затон														
31	Мала Решетилівка	++		+			+			Я+		+			
34	Бірки	+					+			Я+					
37	Дзюбівщина	++					+								
53	Красногорівка						+								
60	Лугове														
78	Матяшівка	++					+			я+					
79	Запсілля														
82	Устивиця	++					+			я+			+		+
87	Грянчиха	++		+									+		
91	Псільське	+					+			я+			+		
93	Суржки	+	+				+			я+			+		
94	Гадяцький р-н														
104	Березова Лука	+								Я+					
106	Мелешки	++	++		+					Я+					
108	Біленченківка*	++	++				+			Я+					
112	Бобрик	++		П+			+					557 ²			
134	Великі Будища														
137	Вельбівка														
138	Веприк	++		+			+			Я+					
139	Лисівка				+		+								
139	Мала Обухівка	++			+		+			Я+					
139	Млини	++				кНТМ	+								
139	Перевіз	++		+											

		♩T6	♩T7	♩T53	♩T53	«Бол- ван»	♩T4	♩6 ³	♩53 ²	♩53 ² 53 ² (я)	♩557 ² ♩5577 ♩557	♩44p4; 44p4	♩55 ²	♩53 ² ;557
141	Гадяцький р-н (прод.)													
154	Лютенська	+								Я+				
160	Рашівка													
163	Розбишівка		+							Я+				
164	Крамарщина									Я+				
164	Ручки	+	+	+						Я+				
165	Сари		+							ПЯ+				
168	Малі Будища													
169	Саранчова Долина	++								Я+				
171	Сватки*									Я+				
179	Коновалово		++	+						Я+				
180	Соснівка													
193	Глобинський р-н													
220	Шепелівка													
220	Заможне													
221	Глибоке	+												
222	Глушкове	+												
245	Манжелія													
278	Федорівка							+		я+				
291	Гребінківський р-н													
291	Короваї	++	+	+										
295	Сліпорідські Хутори**			+					+К	Я+	557 ²			
327	Диканський р-н													
327	Диканька	++	++	+							557 ²	+	+	+
350	Великі Будища	+								Я+		+інф		
355	Велика Рудка													
356	Веселівка - інстр													
408	Зіньківський р-н													
408	Карабазівка	++								Я+	5577	+		
409	Міські Млини	+							+	Я+				
421	Бірки	++		+						Я+		+		
444	Лютенські Будища	++		53						+			+	
448	Глинське*	++	++								557 ²	+		
483	Бобрівник	++		53						Я+			+	
554	Кобеляцький р-н													
554	Жуки													
593	Дашівка*													
631	Озера*													
644	Комарівка													
650	Шенгури	+												
694	Козельщинський р-н													
694	Говтва													
718	Піски	+		+									+	
730	Хорішки	+								+текст				
732	Загребелля	++				+ скор				я+			+	
743	Котелевський р-н													
743	Більськ	++		+						+, Я+				
748	Деревки*													
750	Млинки		++	53						Я+	557 ²	+		
764	Лихачівка*		++							Я+				
785	Кременчуцький р-н													
785	Запілля													
815	Омельник													
???	Павлівка*									Я+				
???	Калантирі*								+	Я+				
???	Кременчук*	++												
870	Лохвицький р-н													
870	Білогорілка	П++		П+							5577			
907	Скоробагатки*													
909	Корсунівка*													
918	Лука	++		+						я+				
920	Піски									я+				
958	Лубенський р-н													
958	Сніківці		+							Я+	+			
959	Вищий Булатець*													
960	Кононівка інстр													
964	Вовчик		++							Я+	П +			
966	Вовча Долина		++							Я+	+			
971	Ждани													
975	Пудинці		+								5577			
981	Литвяки		++							Я+	+			
982	Жовтневе		+							Я+	+Т			
996	Оріхівка		++							Я+	+			
1008	Снітин	++	++	+						Я+				
1015	Піски*									Я+				

		♩T6	♩T7	♩T53	♩T53	«Бол-ван»	♩T4	♩6³	♩53²	♩53² ♩53²(я)	♩557² ♩5577 ♩557	♩44p4: 44p4	♩55²	♩53²;557
1020	Губське*	++	++	+			+	+			557²			
1027	Щеки		++	+				К+				+		
1028	Хитці		++					К+			Я+			
1182	Новосанжарський р-н													
1220	Нові Санжари*							+						
1225	Мала Перещепина													
1227	Писарівка													
1227	Пристанційне							+						
1244	Руденківка	++						+						
1088	Миргородський р-н													
1092	Великий Байрак	+			+						Я+			
1092	Велика Обухівка	++	+		+			+			Я+			
1094	Панасівка	П+		+				+	+		Я+		+	
1095	Сакалівка	+						+						
1096	Великі Сорочинці*	++						+						
1098	Гаркушинці	П++	+	-				К+			Я+	5577	Були	
1100	Рибальське	++						К+			Я+	557		
1109	Зубівка	++			+						Я+			
1111	Зуївці		++								Я+			
1112	Кибинці													
1114	Клюшниківка		++	+				К+			Я+	5577		
1118	Гасенки										Я+	5577		
1140	Савинці										Я+			
1145	Слобідка													
1146	Мальці													
1148	Осове							+						
1153	Хомутець	++									Я+			
1155	Малі Сорочинці	++		+	+						Я+	+		
1156	Черевки	++	++											
1157	Бакумівка						+							
1181	Єрки	П++						К+			Я+	5577	+	
1268	Оржицький р-н													
1268	Воронинці							+			Я+			
1269	Козаче		++	+				+			+			
1274	Денисівка										Я+			
1280	Круподеренці		+	+							Я+			
1285	Лазірки		++	+				+			Я+			
1300	Савинці		+	+							Я+			
1301	Грабів		+	+		+		+			Я+			
1313	Хорошки		+	+				+			Я+	5577		
1327	Пирятинський р-н													
1327	Березова Рудка	+	+	+			+	+			Я+		+	
1328	Крячківка	+	++	+				+			Я+			+Текст
1342	Давидівка			+				+			+			
1343	Гурбинці	+	+	+				+			+			
1346	Прихідьки		+								+			
1349	Усівка	+	+	+		+		+			+			
1351	Сасинівка	+	+	+		+		+			+			
1360	Харківці										+			
???	Полтавський р-н													
1511	Полтава		++	+				+			Я+			
1511	Горбанівка							+						
1584	Решетилівський р-н													
1584	Сухорабівка	+						+			Я+			
1599	Каленикі							+			Я+			
1608	Семенівський р-н													
1608	Василівка	+	++					+			Я+			
1612	Веселий Поділ	++	+	+	+			К+			Я+			Істр
1613	Вереміївка*	+	+	+							Я+			
1616	Горошине		+								+			
1675	Хорольський р-н													
1675	Петраківка*	++	++	+							Я+			
1691	Клепачі		+								Я+	+		
1692	Вергуни		+								Я+			
1710	Новачиха		+	+							Я+		+	
1741	Шишаки		+					+			Я+	+		
1769	Чорнухинський р-н													
1769	Бондарі	+	+	+				+			Я+			
1770	Нехристівка	+	+	+				+			+			
1784	Гільці	++	+	+				+			Я+			+
1801	Мокиївка	++	+	+				+			Я+			+
1803	Луговики		+					+			Я+			
1891	Шишацький р-н													
1891	Сулими*	++						+			Я+			
1905	Малий Перевіз/Хатки	++		53			+	+			Я+	+	+	
1935	Яреськи										Я+			

Таблиця 2. Основні ритмічні типи весільних пісень на Полтавщині

музично-ритмічний код	різновид	ритмомалюнок періоду	семантична форма	Примітки	Нотні та аудіо приклади	
ТИРАДНІ КОМПОЗИЦІЇ						
♩ T6	норматив (6)::66::(44/66);66'(:)				нот. 1	
♩ T7**	норматив (7);77;77'(:)			композиційні різновиди див. у табл. 4а на с. 109	нот. 2	
	різновид з наддробненнями (вторинна форма)	(А); АБВ...; ...; Г Д, (ЕЖ)*** та ж композиція з видозмінами ритморядка та іншими за цим же принципом з додатковою внутрішньою сегментацією 4+4-6			нот. 2,3 аудіо 1	
	контамінація ♩ (7);77; ♩ 66' ♩ (6);66; ♩ 77' ♩ 77; ♩ 66; ♩ 77'				Зона контамінованих форм – Пирятинський р-н	
♩ T53	норматив		аб; вг; де...	Пирятинський р-н	аудіо 2	
	рубатний з темповими контрастами				нот. 4	
♩ T53	норматив				нот. 5	
	контаміновані	T53		с. Веприк Гадяцького р-ну	аудіо 3	
		T53				
T53						
♩ 43²(4)66 («Болван»)	норматив	♩ 43²(4)66 ♩ 53²466	аб; вг; Д...; ЕЖ	Поодинокі приклади з текстом <i>Старший боярин як болван</i>	нот. 6	
	контамінований	♩ 53²466(6)6				
♩ T4³			абвг...	Поодинокі приклади	нот. 7, 8	
СТРОФІЧНІ КОМПОЗИЦІЇ						
♩ 6³ композиційні версії	норматив V 45₆ (вторинна форма)		аб; аб; вг		нот. 9	
	з редукцією 1го мелорядка		а; аб; вг	Західні р-ни	нот. 10 аудіо 4	
	стилістичні видозміни	рубато			Західні р-ни	аудіо 5
		рубато, темпові контрасти			Пирятинський р-н (прискорення у 3 мелорядку)	аудіо 6
	наддробнення				нот. 10 аудіо 4-6	
♩ 53²			аб; вг	Поодинокі приклади в Лубенському р-ні	нот. 11	
♩ 53²	норматив V(44)5 (вторинна форма)		абв; где	Пирятинський, Зіньківський, Котелевський р-ни	нот. 12	
	♩ 53² ямбізація (алгоритмічна)			Масово поширений	нот. 13	
	ямбізація в рубатному прочитанні			Західні р-ни	аудіо 7	
	наддробнення				нот. 13 аудіо 7,8	
♩ 557² композиційні версії	♩ 557²		абв; абв.		аудіо 9	
	♩ 557¹		абв.			
	♩ 557*7		абвв			
	ямбізація в рубатному прочитанні					
	наддробнення				нот.14-16, ауд 9	
♩ 44r¹4;44 r²4 ПСТС (переритмізація семантично тотожних силабогрупп)	норматив		абг¹; абг²	Наспіві з рефреном <i>рано-рано... ранесенько</i>	нот. 17	
	композиційна версія ♩ 44;r¹4r²4		аб; r¹r²	Поодинокі версії в Лубенському р-ні	нот. 18 аудіо 10	
♩ 55² різновид, у якому 2 початкові силабохрони піддаються дробленню із внутрішньою сегментацією V43²		модель	аб; вг	Поодинокі версії в Зіньківському і Диканському р-нах	нот. 19 аудіо 11	
♩ 53²;557			аб; вг; деж	Поодинокі приклади	нот. 20	

* Перші чотири силабохрони кожного 6-дольника, а також початкові 2-3 силабохрони елементів формули ♩ 53 (в тирадній композиції та типу ♩ 53²) та ♩ 4 піддаються довільному силаборитмічному дробленню

** Умовний код T7 передбачає чергування ямбічних 6-ти й 7-мискладників

*** Семантична форма тиради

Музичні приклади. Нотації морфологічні, виконані автором (див. також аудіоприклади на DVD_CM4_32_VSL-Poltava-Zaczyk)

(уточнені паспорти див. на с. 130)

1.

Одна $\text{♩} = 108$

При - ле ті - ла па - ва, При - ле - ті - ла па - ва,
се - ред дво - ру впа - ла. Ой не куш - кай - те,

Полтава: Миргород: Вел. Обухівка
Співали: Єлень Олександра Федор., 1949, Кушций Ганна Іванівна,
928, Мартиненко Уляна Іван., 1929, Отріжко Катерина Іван., 1941.
Запис. 23.08.1992 Єфремов С.В., Сопілка Т.
ЛЕК-92-14_05. оК476-8

не полош - кай - те, Не - хай во - на при - ви - ка - є та й до - до - му не ті - ка - є.

2.

$\text{♩} = 120$ Solo

При - ле - ті - ла да те - те - реч - ка

Дай - те і - і сім' - я, щоб при - вик - ла до на - шо - го пів - ня!

не сьо - год - ні, а те - пе - реч - ка. Дай не кишкай - те,

Полтава: Пирятин: Усівка
Співав гурт з 13 учасників 1922–1941 р.н
Запис. 17.06.1994 Т. Сопілка
ЛЕК-94-07_04. оК620-1

не по - лош - кайче, не - хай во - на по - лі - та - є та й до - до - му не ті - ка - [є].

126

3.

$\text{♩} = 75$ Одна

Миду - ма - ли, що сва - ти ба - га - ті, Що в них ко - ні ба - су - рва - ті, во - ни при - йшли пі - шки мо - ло - до - го не - сли в мш - [ку].

Одна

А сваш - ку в тор - би - ні, щоб не з'ї - ли сви - [ні].

Одна

Сві - гил - ку в ко - роб - ці, щоб не вкра - ли хлоп - [ці].

Запис. 30.08.1986 Шевчук О.Ю
НЗ'ШВЧ-86-03 МК60-1

Полтава: Семенівка: Веселий Поділ

4.

Музична партитура для пісні 4. Темп: $\text{♩} = 138$. Ключ: $\text{F}\sharp$. Ритм: 4/4. Структура: 8 тактів (4 такти $\text{♩} = 138$, 4 такти $\text{♩} \approx 88$).
 Одна: Ой ти душе-чко, на-ша О-ле-чка,
 Всі: і-ди, і-ди, О-ле-чка Гу! Не бой-ся.
 Ко-го зу-стрі-неш, кла-ний-ся.
 То-го ста-ро-го ма-ло-го, хоть кня-жен-ка мо-ло-до- [го].

Полтава: Гадяч: Бобрик

Співав гурт з 4 учасників:
 Бондаренко; Голубенко; Семененко; Ритмар
 Запис. 25.08.1991 С. Копил.
 ЛЕК-91-07_14 оК398-19

5.

Музична партитура для пісні 5. Темп: $\text{♩} \approx 170$. Ключ: $\text{F}\sharp$. Ритм: 10/8. Структура: 6 тактів (2 такти $\text{♩} \approx 170$, 2 такти $\text{♩} \approx 170$, 2 такти $\text{♩} \approx 170$).
 Одна: Ой ви, су-сі-ди-во-ро-ги,
 Всі: не пе-ре-ходь-те до-ро-ги.
 бо ця до-ро-га од Бо-га, до свек-ро-во-го по-ро- [га]. Гу!

Полтава: Гадяч: Мелешки

Співали: Шиян Тетяна Андр., 1947, Булига Настя Антон., 1931,
 Булига Надія Іванівна, 1935, Незбудій Ганна Макс., 1930,
 Сметаненко Євдокія Олексіївна, 1957,
 Андрущенко Ганна Трохимівна, 1930,
 Мелешко Ганна Дмитрівна, 1919
 Запис. 28.06.1992 Тищенко О.
 ЛЕК-92-09 15 оК 452-42

6.

Музична партитура для пісні 6. Темп: $\text{♩} = 110$. Ключ: $\text{F}\sharp$. Ритм: 4/4. Структура: 12 тактів (4 такти $\text{♩} = 110$, 4 такти $\text{♩} = 110$, 4 такти $\text{♩} = 110$).
 Одна: Стар-ший бо-я-рин, як бол-ван.
 Всі: Ви-три-щів о-чі, як ба-ран. О-чі в кло-чі,
 ніс у ре-ме-ні,
 бо-ро-да в жме-ні, пи-ка-ми під-пе-ре-за-вся, втар-ші бо-я-ри при-брав {ся}.

Полтава: Пирятин: Усівка

Співали: Ковтун Марія Вікторівна, 1909; Жагло Ганна Максимівна, 1933;
 Люберець Настя Дмитрівна, 1908; Д'яченко Настя Олександрівна, 1934.
 Запис. 17.06.1994 Т. Сопілка.
 ЛЕК-94-07_03 оК 618-22

7.

♩ = 116 Всі

Су - сі - до мо - я, не ро - би мне сти - да, при - йду до - до - му, ски - ну са - ма.

Полтава: Миргород: Черевки
 Співали: Сидоренко Катерина Іван., 1924,
 Супрунець Тетяна Іван., 1927, Соломаха Олександра, 1932,
 Соломаха Григорій Конст., 1930
 Запис. 28.06.1992 Т. Сопілка.
 ЛЕК-09-09_16 оК457-13

8.

♩ = 80 Одна Всі

Мир, мир ми - ром, пи - ро - ги з си - ром ва - ре - ни - ки ... шас - тя ва - шій ма - те - рі, по - ми - ри - мось.
 (незрозуміло)

Полтава: Пирятин: Березова Рудка
 05.2002 Т. Сопілка.
 НЗ^02-03_01

9.

♩ ≈ 76 Одна Всі

Ой, Бо - же мій, що я на - ро - би - ла, Ой, Бо - же мій, що я на - ро - би - ла, По - ки - ну - ла, ко - го я ло - би - [ла].

Полтава: Гадяч: Веприк
 Запис. 02.05.1992 С. Копил.
 ЛЕК-92-05 02. оК441-12

Співали:
 Прудіус Надія Андріївна, 1926;
 Власенко Ганна Арсентівна, 1919;
 Карпенко Марія Олександрівна, 1929;
 Клименко Настя Миколаївна, 1927.

128

10.

♩ ≈ 58 Одна Всі

Ку - ди, до - ню ой, ку - ди, до - ню, со - би - ра - еш - ся,
 що так бі - ло у - ми - ва - еш - [ся]?

Полтава: Миргород: Єрки
 Співав гурт жінок
 Запис. 04.01.2001 Т. Сопілка.
 НЗ^01-01_01

11.

♩ = 92 Одна Всі

Ой зру - ба - ем со - сон - ку при зем - лі, та й по - ста - вим со - сон - ку на сто - лі.

Полтава: Лубни: Єнківці
 Співав гурт жінок
 Запис. 01.05.1998
 Т. Сопілка
 ЛЕК-98-04_01

12.

♩ ≈ 138 Одна Всі

Гі - ля, гі - ля, сі - ре у - тя, ти - хо по во - ді. При - будь, при - будь, мій ба - тень - ко, сьо го - дні к ме - ні.

Полтава: Зіньків: Лютенські Будища
 Співав гурт
 з 4 учасників
 Запис. 14.11.1993
 Сфремов С.В., Сопілка Т.
 ЛЕК-93-10 04 оК540-6

13.

Полтава: Миргород: Хомуць

♩ ≈ 175 Одна

Та ой за - сві - ти, ма - ти, сві - чку, ой по - став на сто - лі

♩ ≈ 60

Та не - хай лю - ди та по - ди - вля - ться, чи па - ра ме - ні.

♩ = 50 Всі

Співав гурт
з 11 учасників
Запис. 30.06.1992
Сопілка Т.
ЛЕК-92-09_23 оК 457-6

14

Полтава: Зіньків: Бобрівник

♩ = 84 Одна

Ой ле - тять га - лоч - ки че - рез ба - лоч - ки зо - зу - лень - ка по - пе - ре - ду.

Всі

Ле - тять га - лоч - ки че - рез ба - лоч - ки зо - зу - лень - ка по - пе - ре - [ду].

Співав гурт жінок
Запис. 06.01.2001
Сопілка Т.
НЗ'-01-01_04

129

15.

Полтава: Оржиця: Козаче:

♩ ≈ 92 Одна

Та ой ве - ли - кий двір, та ма - ле - сень - кий збір не вся мо - я та ро - ди - нонь - ка.

Всі

Співав гурт жінок
Запис. 29.04.1997 Сопілка Т.
ЛЕК-97-04_03

16.

Полтава: Оржиця: Хорошки:

♩ ≈ 72 Одна

Та ле - тять га - лоч - ки та й у три ря - доч - ки, а зо - зу - ля по - пе - ре - ду,

Всі

а зо - зу - ля по - пе - ре - [ду].

Запис. 30.04.1997
Сопілка Т., Скаженик М.
ЛЕК-97-04_04

Співали: Євченко Марія Дмитрівна, 1938, Харченко Катерина Василівна, 1926,
Шелимовець Марія Іванівна, 1940, Харченко Марія Іванівна, 1924,
Попович Галина Дмитрівна, 1937, Харченко Маріч Павлівна. 1940.

17.

Полтава: Велика Багачка: Гренчиха:

♩ ≈ 78 Одна Всі

Шо брат сес - тру за стіл ве - де, ра - но - ра - но. Шо брат сес - тру за стіл ве - де ра - не - сень - [ко].

Запис. 24.07.1994
Сфремов С.
ЛЕК-94-09_07 оК 630-1

Співали: Доценко Ганна Давидівна, 1919; Хвалюк Одарка Павлівна, 1924; Омельченко Ганна Петрівна, 1926;
Персядько Марія Кирилівна, 1929, Сергієнко Настя Киндратівна, 1920; Сергієнко Галина Семенівна.

18.

Полтава: Лубни: Хитці

♩ = 58 Одна Всі

Шо брат сес - тру за стіл за - вів да ра - но - ра - но, да ра - не - сень - [ко].

Співав гурт жінок
Запис. 08.05.2000 Сопілка Т.
НЗ^00-09_04

Співали: Доценко Ганна Давидівна, 1919; Хвалюк Одарка Павлівна, 1924; Омельченко Ганна Петрівна, 1926;
Персядько Марія Кирилівна, 1929, Сергієнко Настя Киндратівна, 1920; Сергієнко Галина Семенівна.

19.

Полтава: Зіньків: Бобрівник

♩ = 54 Одна Всі

Ви - лі - та - ло га - ли - ня з - під бі - ло - го ка - ме ня, ой,
Ви - лі - та - ло га - ли - ня з - під бі - ло - го ка - ме - ня.

Співав гурт жінок
Запис. 06.01.2001
Сопілка Т.
НЗ^01-01_04

Полтава: Велика Багачка: Уствиця

20.

Співав гурт жінок
Запис. 01.04.1998 Мурзина О.
ЛЕК-98-01_03

♩ ≈ 120 Одна Всі

Зї-хав Ва-силь - ко на гор - ку, в йо-го ві-но - чок з бар-він - ку, в йо-го ко-ни-чок [текст незрозуміло...]

130

1. Архів ЛЕК ок476-8, вик. Олександр Сльць 1949, Ганна Кушні 1928, Уляна Мартиченко 1929, Катерина Острюк 1941, запис С. Сфремова, Т. Сопілки 1992р.
2. Архів ЛЕК ок620-11, вик. Ганна Ковтун 1936, Віра Литвиненко 1941, Марія Димидарь 1941, Марія Дяченко 1935, Настя Тимосенко 1941, Галина Желто 1933, Надія Дяченко 1930, запис автора 1994р.
3. Архів О. Шевчук, вик. М. Дімінна 1930, О. Таран 1920, Т. Димосенко 1939, М. Жерновець 1945, М. Дубина 1926, М. Жерновець 1924, К. Валушко 1934, П. Мосолова 1924, Г. Наурацько 1925, запис О. Шевчук 1987р.
4. Архів ЛЕК ок338-19, вик. Ольга Атанасюк 1921, Ганна Романенко 1920, Анастасія Голубенко 1925, Параска Бондаренко 1912, Оксана Селецька 1916, Катерина Р. Митар 1914, запис С. Сфремова 1991р.
5. Архів ЛЕК ок452-42, вик. Тетяна Шиня 1947, Марія Булга 1931, Надія Булга 1935, Ганна Небуудя 1930, Євдокія Сметаненко 1957, Ганна Андрійченко 1930, Ганна Мерешко 1919, запис О. Тищенко 1992р.
6. Архів ЛЕК ок618-22, вик. Ганна Ковтун 1936, Віра Литвиненко 1941, Марія Димидарь 1941, Марія Дяченко 1935, Настя Тимосенко 1941, Галина Желто 1933, Надія Дяченко 1930, запис автора 1994р.
7. Архів ЛЕК ок457-13, вик. Катерина Одренко 1924, Тетяна Супрунець 1927, Олександр Солмоха 1932, запис автора 1992р.
8. Архів автора, вик. Валентина Оляна 1941, Ніна Бога 1956, Ніна Давидівна 1935, Галина Бондар 1936, Любов Руденко 1944, Надія Чун 1948, Галина Желткова 1937, запис автора 2002р.
9. Архів ЛЕК ок441-12, вик. Анастасія Кумаренко 1928, Надія Пудирис 1926, Марія Карпенко 1929, Ганна Тернова 1936, запис С. Сфремова 1993р.
10. Архів автора, вик. Олександр П. Праворуда 1927, Ольга Прошенко 1929, Уляна Юрченко 1935, Меланья Коваленко 1927, Ганна Бондирополь 1946, Ганна Супина 1943, Галина Бабіна 1950, запис автора 2001р.
11. Архів автора, вик. Галина Павленко 1940, Галина Демченко 1939, Галина Карпель 1939, Степанія Львова 1929, Ольга Куріло 1933, Марія Симоненко 1925, запис автора 1998р.
12. Архів ЛЕК ок540-6, вик. Катерина Устименко 1938, Катерина Гривченко 1935, Марія Величко 1922, запис С. Сфремова, Т. Сопілки 1993р.
13. Архів ЛЕК ок457-6, вик. Уляна Мирненко 1921, Настя Гривко 1929, Ганна Яковлєва 1926, Уляна Струдиця 1926, Марія Симон 1925, Надія Волошина 1936, Оксана Навинко 1926, Настя Савенко 1928, Ганна Прохорова 1929, запис автора 1992р.
14. Архів автора, вик. Варвара Полещенко 1918, Євдокія Крайнова 1937, Євдокія Кошак 1924, Марія Каденко 1923, Катерина Калитченко 1924, Євдокія Калитченко 1914, запис С. Сфремова, Т. Сопілки 2000р.
15. Архів автора, вик. Ольга Заворождія 1929, Ольга Немирна 1930, Ганна Вєропада 1926, Поліна Нікола 1930, запис 2000р.
16. Архів автора, вик. Марія Харченко 1924, Марія Шелімовська 1940, Марія Габуря 1940, Катерина Харченко 1926, запис автора 2000р.
17. Архів ЛЕК ок630-1, вик. Одарка Хвалюк 1924, Ганна Доценко 1919, Ганна Омельченко 1926, Марія Персядько 1929, Настя Селецька 1920, Галина Євдокія, запис С. Сфремова 1994р.
18. Архів автора, вик. Ліда Шурра 1940, Надія Тимошенко 1932, Олександр Спільник 1935, Наталя Пугач 1938, Ганна Опікунік 1929, Надія Бідняк 1925, Федора Дяченко 1919, Катерина Деліпр 1923, запис автора М. Сухенчик 2000р.
19. Архів автора, вик. Варвара Полещенко 1918, Євдокія Крайнова 1937, Євдокія Кошак 1924, Марія Каденко 1923, Катерина Калитченко 1924, Євдокія Калитченко 1914, запис С. Сфремова, Т. Сопілки 2000р.
20. Архів ЛЕК, вик. Ольга Діакон 1923, Євдокія Олександрівна 1929, Марія Горбень 1930, Ганна Бушні 1931, Ганна Петренко 1929, Ганна Балаго 1925, Ганна Зарда 1932 та ін., запис Д. Лебедиського 1990р.